

Životné prostredie Európy

Publikácia s názvom **Europ's Environment – The Aarhus Assessment (Životné prostredie Európy – Aarhuské hodnotenie)** je druhou správou o stave životného prostredia v Európe, ktorú vypracovala Európska agentúra pre životné prostredie (EEA) pri príležitosti Európskej konferencie ministrov životného prostredia, konanej v dánskom meste Aarhus v júni 1998.

Správa obsahuje politicky významné výsledky práce EEA o vývoji stavu európskeho životného prostredia od sofijskej konferencie, na ktorej bola prezentovaná prvá správa EEA o stave životného prostredia v Európe. Táto správa predstavovala východisko periodickej aktualizácie a prezentácie stavu životného prostredia Európy a vytvorila podpornú bázu pre tvorbu celoeurópskych informačných sietí.

Hlavným cieľom práce je hodnotenie 12 kľúčových európskych environmentálnych problémov, ktoré boli identifikované v prvej správe EEA, a tak umožňuje vytvoriť si globálny obraz o stave životného prostredia v Európe. Konštatuje sa v nej, že i napriek dosiahnutému pokroku v niektorých oblastiach, vykonané opatrenia neprinesli významné zlepšenie celkového stavu životného prostredia Európy. Dosiachnutie environmentálnej kvality a pokroku smerom k trvalo udržateľnému rozvoju musí vychádzať najmä zo zmien v ekonomických aktivitách a v sociálno-ekonomickej politike jednotlivých štátov.

Údaje, z ktorých vychádza táto druhá správa, poskytli rôzne medzinárodné organizácie (OSN, OECD, WHO, Európska komisia a Eurostat). Boli použité aj údaje Európskej environmentálnej agentúry a jej európskych "Topic Centier", ako aj údaje z priamych kontaktov s partnerskými inštitúciami, dotazníkov a národných správ.

Rovnako ako prvá správa i táto sa vzťahuje na celé územie Európy. Avšak nie zo všetkých štátov bolo možné použiť informácie rovnako objektívne, prístupné a porovnateľné.

Časť *Executive summary* obsahuje prehľadnú tabuľku, v ktorej sa zvlášť hodnotí pokrok, ktorý sa dosiahol v oblasti rozvíjania politiky riešenia jednotlivých environmentálnych problémov a zvýšenia kvality životného prostredia.

Značný pokrok sa dosiahol hlavne v oblastiach, kde bolo vyvinuté efektívne medzinárodné úsilie (napr. Viedenská konvencia o ochrane ozónovej vrstvy a iné). Absencia takéhoto paneurópskeho rámca (napr. v oblasti pôdnej degradácie, odpadov a chemikálií) je príčinou pomalšieho postupu v týchto oblastiach.

Environmentálna politika a jej efektívna implementácia je rôzna v rámci jednotlivých sektorov. Neuspokojivá situácia je najmä v sektore dopravy, ktorý ako fundamentálna súčasť ekonomického rastu a rozvoja môže v dohľadnom čase spôsobiť značné problémy v kvalite životného prostredia.

Kapitola Ekonomický rozvoj rozoberá niektoré ekonomické faktory na makroekonomickej úrovni. Hodnotí všeobecné trendy v produkcii a spotrebe, ktoré často vystupujú ako hnacie sily zmien v životnom prostredí. Nárast počtu obyvateľov a domácností znamená zvyšovanie súkromnej spotreby. Očakáva sa, že liberalizácia trhu, okrem istých výhod, prinesie aj dramatické zmeny v poľnohospodárstve i ťažkom priemysle.

Pozitívny rozvoj v transformujúcich sa krajinách možno vidieť najmä v sektore služieb a ľahkého priemyslu. Veľká pozornosť sa venuje spracovateľskému priemyslu a turizmu, ktoré spolu s dopravou najmä v poslednom období zaznamenali rýchly rozvoj. Predstavujú stále sa zvyšujúci tlak na životné prostredie.

Veľmi rýchlo sa rozvíja tzv. ekopriemysel, najmä vďaka vynárajúcemu sa novému trhu vo východoeurópskych krajinách a implementácii environmentálnej politiky EÚ v prístupujúcich štátoch.

V nasledujúcich 12 kapitolách, ktoré sa podrobne zaoberajú jednotlivými problémami, sa uplatňuje štruktúra, v ktorej sa hodnotia zmeny stavu životného prostredia, napr. z hľadiska koncentrácií škodlivých látok v ovzduší, vode či pôde, vplyv týchto škodlivín

(tzv. impakt) na životné prostredie, identifikujú sa hlavné zdroje znečisťovania a ľudské aktivity zapríčínujúce ich rast (tzv. driving forces), vyprodukované množstvá škodlivých látok (tzv. pressures), ako aj spôsoby riešenia smerujúce k zlepšeniu tohto nepriaznivého stavu (tzv. responses).

Takýto spôsob hodnotenia sa používa aj v kapitole Biodiverzita i pri hodnotení ostatných kľúčových environmentálnych problémov Európy (globálne zmeny klímy, ubúdanie stratosférického ozónu, antropogénne a prírodné hrozby, acidifikácia prostredia, chemické riziká, produkcia odpadu, ohrozenie morských ekosystémov a ich pobrežných zón, znečistenie a úbytok zdrojov pitnej vody, troposférický ozón a obsah emisií v ovzduší, pôdna degradácia, stres miest). Zmeny vo výskyte a distribúcii druhov a ich stanovíšť opisované v tejto kapitole odrážajú dôsledky väčšiny ostatných environmentálnych problémov.

Dosiahol sa úspech v ochrane značnej plochy územia a v ochrane jednotlivých druhov a ich stanovíšť, ale implementácia účinných nástrojov a prístupov je často zložitá a pomalá. Na európskej úrovni sa v súčasnosti medzi najdôležitejšie medzinárodné iniciatívy radí implementácia siete chránených území NATURA 2000 v krajinách EÚ a siete EMERALD v ostatných krajinách Európy.

Posledná kapitola sumarizuje celkovú situáciu integrácie environmentálnych cieľov do politiky hlavných ekonomických sektorov v Európe.

Táto správa predstavuje ďalší dôležitý krok v pravidelnom hodnotení stavu životného prostredia v Európe, zároveň by mala byť podnetom politických a odborných diskusií na rôznych úrovniach.

Michaela Chalupová

